

PRO
LIBERTATE

INSTITUT PRÁVA
A OBČANSKÝCH SVOBOD

JUDr. Tomáš Nielsen

PRÁVA DĚTÍ

- Mezinárodní úmluvy
- Listina
- Školský zákon

Deklarace práv dítěte (OSN, 1959, ratifikována 7. 1. 1991)

Zásada 2

- Dítě požívá zvláštní ochrany. Zákon a ostatní opatření nechť mu poskytují příležitost i prostředky k tomu, aby se mohlo rozvíjet fyzicky, duševně, morálně, duchovně a sociálně zdravým způsobem a v podmínkách svobody a důstojnosti. **Nejvyšším měřítkem zákonodárné činnosti v této oblasti je zájem dítěte.**

Deklarace práv dítěte (OSN, 1959, ratifikována 7. 1. 1991)

Zásada 7

- Dítě má nárok na vzdělání, které má být bezplatné a povinné, alespoň v začátečních stupních. Má mu být poskytována výchova, která pomáhá zvýšit jeho všeobecnou kulturní úroveň a umožní mu na základě stejných příležitostí rozvíjet jeho schopnosti, úsudek a smysl pro morální a sociální odpovědnost a stát se tak platným členem společnosti. **Nejlepší zájmy dětí mají být vůdčími zásadami pro ty, kdož odpovídají za výchovu a vedení dítěte. Tuto odpovědnost nesou v první řadě rodiče dítěte.**

Úmluva o právech dítěte (104/1991 Sb.)

Článek 3 odst. 1

- **Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány.**

Listina základních práv a svobod (2/1993 Sb.)

Článek 33

- Každý má právo na vzdělání. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon.

Článek 41 odst. 1

- Práv uvedených v čl. 26, čl. 27 odst. 4, čl. 28 až 31, čl. 32 odst. 1 a 3, čl. 33 a 35 Listiny je možno se domáhat **pouze v mezích zákonů, které tato ustanovení provádějí.**

Školský zákon (561/2004 Sb.)

§ 2 odst. 1

Vzdělávání je založeno na zásadách

- a) **rovného přístupu** každého státního občana České republiky nebo jiného členského státu Evropské unie ke vzdělávání **bez jakékoli diskriminace z důvodu** rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, víry a náboženství, národnosti, etnického nebo sociálního původu, majetku, rodu a **zdravotního stavu nebo jiného postavení** občana
- c) **vzájemné úcty, respektu, názorové snášenlivosti, solidarity a důstojnosti všech účastníků vzdělávání**

Školský zákon (561/2004 Sb.)

§ 2 odst. 2

Obecnými cíli vzdělávání jsou zejména

- a) rozvoj osobnosti člověka, který bude vybaven **poznávacími a sociálními způsobilostmi, mravními a duchovními hodnotami** pro osobní a občanský život, výkon povolání nebo pracovní činnosti, získávání informací a učení se v průběhu celého života,
- c) **pochopení a uplatňování zásad demokracie a právního státu, základních lidských práv a svobod spolu s odpovědností a smyslem pro sociální soudržnost**

Školský zákon (561/2004 Sb.)

§ 44

Cíle základního vzdělávání

Základní vzdělávání vede k tomu, aby si žáci osvojili potřebné strategie učení a na jejich základě byli motivováni k celoživotnímu učení, aby se učili tvořivě myslet a řešit přiměřené problémy, **účinně komunikovat** a spolupracovat, **chránit své fyzické i duševní zdraví**, vytvořené hodnoty a životní prostředí, být ohleduplní a tolerantní k jiným lidem, k odlišným kulturním a duchovním hodnotám, poznávat své schopnosti a reálné možnosti a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o své další životní dráze a svém profesním uplatnění.

Co to znamená?

- Zájem dětí je dle mezinárodních úmluv nadřazen jiným zájmům, a to i při zákonodárné činnosti (natož pak při interpretaci práva).
- Je povinností státu chránit fyzické, ale i duševní, psychické, sociální zdraví a celkové blaho dětí.
- Čl. 10 Ústavy ČR: „***Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.***“

Postavení a pravomoci ředitele

- Ochrana zdraví
- Pravomoci ředitele
- Odvolání ředitele

Školský zákon (561/2004 Sb.)

§ 29 odst. 1

- Školy a školská zařízení jsou při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb **povinny přihlížet k základním fyziologickým potřebám dětí, žáků a studentů a vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku sociálně patologických jevů.**

Školský zákon (561/2004 Sb.)

§ 29 odst. 2

- Školy a školská zařízení **zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb a poskytují žákům a studentům nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví.**
Ministerstvo stanoví vyhláškou opatření k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání ve školách a školských zařízeních a při činnostech s ním souvisejících.

Školský zákon (561/2004 Sb.)

§ 164 odst. 1

Ředitel školy a školského zařízení

- a) **rozhoduje ve všech záležitostech týkajících se poskytování vzdělávání a školských služeb, pokud zákon nestanoví jinak,**
- b) **odpovídá za to, že škola a školské zařízení poskytuje vzdělávání a školské služby v souladu s tímto zákonem a vzdělávacími programy,**
- c) **odpovídá za odbornou a pedagogickou úroveň vzdělávání a školských služeb,**
- d) vytváří podmínky pro výkon inspekční činnosti České školní inspekce a přijímá následná opatření

Školský zákon (561/2004 Sb.)

§ 164 odst. 1

Ředitel školy a školského zařízení

e) vytváří podmínky pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a pro práci školské rady, pokud se podle tohoto zákona zřizuje,

f) zajišťuje, aby osoby uvedené v § 21 byly včas informovány o průběhu a výsledcích vzdělávání dítěte, žáka nebo studenta,

g) zajišťuje spolupráci při uskutečňování programů zjišťování výsledků vzdělávání vyhlášených ministerstvem,

h) odpovídá za zajištění dohledu nad dětmi a nezletilými žáky ve škole a školském zařízení.

Školský zákon (561/2004 Sb.)

§ 165 odst. 1

Ředitel školy a školského zařízení, které zřizuje stát, kraj, obec nebo svazek obcí, dále

- a) **stanovuje organizaci a podmínky provozu školy** a školského zařízení,
- b) odpovídá za použití finančních prostředků státního rozpočtu přidělených podle § 160 až 163 v souladu s účelem, na který byly přiděleny.

Školský zákon (561/2004 Sb.)

§ 166 odst. 5

Ředitele školské právnické osoby zřizované ministerstvem, krajem, obcí nebo svazkem obcí, ředitele příspěvkové organizace a vedoucího organizační složky státu nebo její součásti může zřizovatel odvolat z vedoucího pracovního místa z důvodů

a) **závažného** porušení nebo neplnění **právních povinností vyplývajících z jeho činností, úkolů a pravomocí** na vedoucím pracovním místě ředitele, které **bylo zjištěno** zejména inspekční činností České školní inspekce nebo zřizovatelem

Školský zákon (561/2004 Sb.)

§ 166 odst. 5

Ředitele školské právnické osoby zřizované ministerstvem, krajem, obcí nebo svazkem obcí, ředitele příspěvkové organizace a vedoucího organizační složky státu nebo její součásti může zřizovatel odvolat z vedoucího pracovního místa z důvodů

- b) návrhu České školní inspekce podle § 174 odst. 14,
- c) pravomocného rozhodnutí soudu o neplatnosti odvolání předchozího ředitele z funkce nebo pravomocného rozhodnutí o neplatnosti rozvázání pracovního poměru s předchozím ředitelem.

Co to znamená?

- Zřizovatel školy nemůže zasahovat do chodu školy, nestanoví-li tak zákon.
- Za soulad fungování školy s právními předpisy (vč. mezinárodních úmluv) odpovídá ředitel školy.
- S ohledem na nutnost omezit politický vliv na vzdělávání jsou pravomoci zřizovatele k odvolání ředitele omezené – proti jejich zneužití se lze bránit právní cestou.

Realita?

- MZ vydávalo v době koronakrize mimořádná opatření, vztahující se ke školám, zcela bez respektu k právům dětí.
- Vláda uložila dětem, rodičům a (následně i) školám řadu povinností bez toho, aby školy vybavila potřebnými kompetencemi k jejich realizaci (selhání zejména ze strany MŠMT).
- Zřizovatelé i řada ředitelů nastoupila cestu preference mimořádných opatření před ostatními předpisy (mezinárodní úmluvy, školský zákon, GDPR apod.).

Realita?

- Řada ředitelů převzala roli orgánů ochrany veřejného zdraví, případně propagátorů očkování apod. zcela v rozporu se svými pravomocemi.
- Děti ztratily právo na vzdělání tak, jak jsme ho znali před 2 lety, ztratily pravidelnost režimu.
- Dochází k relativizaci povinné školní docházky.
- Prezenční vzdělávání je postupně vytlačováno vzděláváním distančním, bez jakékoliv odborné diskuse, bez jakékoliv odborné podpory a zcela bezohledně vůči potřebám dětí

Návrh řešení

- Důsledná odborná diskuse na téma zvýšení kvality vzdělávání s ohledem na ochranu práv dítěte a rodičů (pedagogové, psychologové, sociologové, právníci, ekonomové).
- Vytvoření odborného protiepidemického protokolu respektujícího všechny složky zdraví dítěte – fyzické, psychické, sociální blaho.
- Jasně zakotvení ústavního práva dítěte na přednost jeho práv před právy dospělých.
- Diskuse na téma vyšší ochrany práv dětí při respektu k fungování škol.

Co nabízíme?

- Koordinaci odborné diskuse.
- Aktivní účast v diskusi o právních aspektech vzdělávacího systému.

Závěr

Jedním z prvořadých úkolů práva je ochrana dětí, coby skupiny, která si neumí pomoci sama. To je i morálním závazkem každého dospělého. Děti nelze „zneužít“ pro ochranu dospělých.

Právo na vzdělání je zásadní podmínkou udržení hodnotového systému naší současné civilizace. Omezování tohoto práva bylo vždy účinným nástrojem totalitních systémů. V uplynulých dvou letech jsme byli svědky toho, že bylo neočkovaným dětem a mladým lidem upíráno právo na vzdělání jen proto, že uplatnili svobodné rozhodnutí ohledně vlastního života a zdraví. Zneužití epidemie či jakékoliv jiné krizové situace, fiktivní či reálné, pro omezení práva na vzdělání je naprosto nepřijatelné.

CHARTA 2022

www.charta2022.cz